

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

A SZENTATYA AFRIKÁBAN

„Aranyom, ezüstöm nincs, de amim van, neked adom. Ne félj, bízzál! Az Úr Jézus nevében mondom: kelj föl és járj!” (vö. Csel 3,6). Ezzel fordult a pápa utolsó szentmiséjén az afrikai népek felé, kifejezésre juttatva bizalmát és biztatását. Nem hiába kereste föl pápasága során már másodízben a fekete földrészt, amely – mint ezt több alkalommal kiemelte – „gazdag ígéreteket és eredményeket képvisel” az emberiség jövője számára.

Krisztus vándorának ez volt első nagy útja a kényszerű 9 hónapos szünet után; pápaságának 3 és fél évében még így is a tizedik. Mikor érkezésekor kijelentette, hogy „a meglátogatott országok emberi és keresztény valóságát” tapasztalhatta meg, utazásainak egyik legmélyebb okát érintette: mint „a világ plébánosa”, szeretné megismerni minden vidék életét, s ez másképpen nem lehetséges igazán.

A febr. 12–19-ig tartó nyolc napos út során a Szentatya több mint 14 000 km-t szelt át, 9 várost keresett fel, napjában legalább kétszer ülve repülőre, 35 beszédet tartott, hol angolul, hol franciául, hol spanyolul (egyesekeket az idő rövidsége miatt csak írásban nyújtott át). Gondja volt látogatása lelkipásztori jellegének kidomborítására: mindenütt középpontban állt az eukarisztia megünneplése; első lagoszi miséjén 72 gyermeknek nyújtotta az elsődíldozást; Kadunában 3 papnevelőből 92 diakónust szentelt pappá; Onithsában 31 keresztelés és bér-málás kapott helyet a misében. Ez a lelkipásztori jelleg jutott kifejezésre indulásakor abban a nevezetes új mozzanatban is, hogy kívánságára mellőzték a hivatalos búcsúztatást és az olasz állami vezetők megjelenését. Ehelyett a repülőtér kápolnájában mondott rövid imát. Kijövelekor félszáz Rómában tartózkodó nigériai várta, hogy a maguk kedves módján búcsúztassák. Lagoszba érkezésekor pedig az emberek „úgy üdvözölték, mint aki hosszú idő után hazatér”.

Az utazás súlypontja, több mint fele nigériai tartózkodására esett. A nagy ország, kb. 80 millió lakosával, élen jár az afrikai olajtermelésben, s így a gyors gazdasági fellendülés útján van. 23 millió kereszténye közül csak 5 és fél millió a katolikus, az is igen egyenlőtlen eloszlásban: Onithsában, az ibók vidékén (a név a szörnyű biafrai testvérháborúból emlékezetes) többen, északon csak egy százalék a mohamedán tengerben.

„Jézus Krisztus nevében jövök hozzátok, hogy találkozzam veletek, hogy meghallgassalak” – üdvözölte a pápa Lagoszban a nigériaiakat. Mindjárt megérkezése után, péntek délután a sportpályán szentmisét mutatott be, majd a köztársasági elnökkel találkozott. Meggyőződését fejezte ki, hogy ha teljesen

és függetlenül kifejlődnek, nemcsak haladásuk fogja bámulatba ejteni a világot, hanem bölcsességüket és Isten iránti tiszteletüket is átadják a világ többi részének. Hiszen az afrikai ember – és ezt több ízben hangsúlyozta – alapvetően spirituális beállítottságú.

A szombati napot a pápa az ibók között töltötte: Enugu és Onitsha városában. Előző helyen volt az ünnepélyes fogadtatás, az utóbbin pedig, a város peremén egy dombon felállított oltárnál, a szentmise. Lényegében minden homíliaja során, a helyi viszonyok szerint módosítva, ugyanazokra az alapvető dolgokra tért ki: a helyi evangelizáció múltja, jelene, feladatai; a házasság és családi élet problémái a „Familiaris consortio” körlevél szellemében; a hívők csendes tanúságtétele. Az ebédet a püspökökkel költötte el. – A délután különböző találkozásokkal telt. Roppant szívélyes, közvetlen és hangos volt – mint mindig – a kb. 10 000 fiatallal való összejövetel. „Azért jöttem, hogy bátorítsalak titeket nagy küldetésekre: hogy egy jobb világot hozzatok létre.” A Borromeo Szent Károly kórházban fölkereste a betegeket, öregeket, s megcsókolt egy újszülöttet, aki természetesen a János Pál nevet kapta. Majd az enugui szemínáriumba, a világ egyik legnagyobb papnevelőjébe (446 növendék) ment. Hangsúlyozta, hogy a szám nem mehet a minőség rovására. Este visszarepült Lagoszba.

Vasárnap reggel ismét útra kelt, hogy a kadunai parkban bemutassa kerekén 3 óra hosszát tartó nagy papszentelő miséjét. A szentelendőkhöz intézett beszédében a papi hivatás lényegét fejtegette, ami mindenekelőtt: szolgálat. „Krisztus gyöngédségét nyilvánítjátok ki az embereknek” – mondotta a leendő papoknak. A hosszú szertartás végén még volt ereje az Angelus és az Egyház Anyjához szóló felajánló ima elmondásához (mindegyik országot így ajánlotta Mária-nak a mise végén), s áldása ünnepélyes lassúsággal, erőteljes hangon ölelte át a tömeget. Sőt utána még kedves rögtönzött megjegyzéseket is tett. A lelkesedés persze mindig akkor hágott legmagasabb fokra, amikor az egyes néger nyelveken üdvözölte a híveket.

Délután a Szent József székesegyházban a világiakkal találkozott. Egységük a papsággal és hitvalló életük a siker elengedhetetlen feltétele – mondotta nekik. A laikusok sajátos hivatása a társadalom kovászának lenni. Beszéde második részében külön szólt a katekétákhoz, akiknek Afrikában igen nagy a szerepük. Kiemelte, milyen közel állnak a néphez, s pótolhatatlan hivatást töltenek be. A katolikus nők szervezete is jelen volt, így a Szentatya a nő feladataira is kitért.

Fontos programpontja lett volna ennek a délutánnak a mohamedán vallási vezetőkkel való találkozás. Sajnos, ez – máig sem egészen tisztázott, de mindenképpen rajta kívülálló okokból – elmaradt. Nekik szánt beszédét szükségesnek tartotta a repülőtéren búcsúztatáson, az állami vezetők előtt elmondani, kifejezve nagyrabecsülését, kiemelve a két vallás közös pontjait, és jó együttműködést kérve az egyesektől. Ezeket a szempontokat folyvást szem előtt tartotta útja alatt, mind a nem katolikus keresztények, mind a nemkeresztények

irányában. Egy ízben egyenesen azt mondta: „Azért jöttem, hogy találkozzam a különböző vallások képviselőivel.“

15-én Ibadan városában a nigériai 5 egyetem és 25 főiskola hallgatóinak mondott szentmisét. „Neveljete, világoskodjatok, bátorítsatok, – az Egyház kezét nyújtja nektek!“ A százezres tömeg ellenére nagy bensőség jellemezte ezt a misét. Megragadó volt az átváltozáskor uralkodó mély csend. – Majd a helyi papnevelőben találkozott a férfi és női szerzetesekkel; az evangéliumi tanácsokról szölt nekik, s külön méltatta a testvérek csendes, áldozatos munkáját a szolgáló Krisztus mintájára. Lagoszba visszatérve fontos találkozása volt a nigériai püspöki kar 30 tagjával. Ilyen nagy püspöki karnak – mondotta – sohasem árt az egységet hangsúlyozni. Méltatta az evangélizáció haladását: már más országokba is küldenek misszionáriusokat. Kitért a fontosabb vallási és közéleti problémákra (pl. az anyagiasság, a korrupció leküzdése), s nagyon kiemelte az inkulturációt, a kereszténység beépítését a hagyományokba, az afrikai arcú kereszténységet. – Kedden még mindig Lagoszban tartózkodott. Reggel a székesegyházban a munkásoknak mondott misét. Itt tanúskodott arról, hogy egyszerű szavakkal is közel tudja hozni a vallás nagy igazságait. Sajnos míg a többi misén igazi lendületes néger éneket hallhattunk, itt teljesen európai (főleg angol) zenei hatásokról tanúskodtak az énekek, egészen Franck Panis angelicus-áig . . . Jelölül annak, hogy bizony nagy szükség van még az inkulturációra. – Délután egymást követték a fogadások: felvonult a diplomaták testülete (őket „a dialógus és az együttműködés szakembereinek“ mondta), a kormányzó, a vendégmunkások, külön a Nigériában élő kb. 2000 lengyel 300 képviselője, a nem katolikus keresztények küldöttsége. Az újságíróknak már csak írott üzenet jutott, az őszinteség – becsületesség – igazság hármasságával. De nem feledkezett meg a nunciatúra dolgozóiról és útja megszervezőiről sem.

17-én, szerdán a pápa elhagyta Nigériát. Utolsó szavával a gyerekekhez fordult, azt üzenve nekik, amit ő is édesanyjától tanult: „Úgy bánjatok másokkal, ahogyan szeretnétek, hogy veletek bánjanak.“ Útja a kis benini népköztársaságba, a kíséretében levő Gantin bíboros hazájába vitte tovább. (Gantin volt az ország első bennszülött püspöke, most a Cor Unum és a Justitia et Pax pápai bizottság elnöke Rómában; nemrég járt Magyarországon is.) Az egykori Dahome 3 millió lakosságának zöme animista vallások követője, kb. 15 % katolikus. A pápa Brazzaville után most másodsor járt Afrikában marxista kormányzatú országban. Zuhogó esőben ért Kotonuba, a fővárosba. A sportcsarnokban szentmisét mutatott be, amelyen a köztársasági elnök is jelen volt, utána külön találkozott vele, délután pedig az ország püspökeivel. Biztosította őket, hogy saját tapasztalatából jól ismeri helyzetüket. Feladatuk: a lehető legnagyobb egység – a hit elmélyítése – a társadalmi problémák figyelemmel kísérése – a katolikus világiak szolgálatainak minél nagyobb igénybevétele. – Még aznap este tovább repült a harmadik országba, a 73 %-ban katolikus Gabonba. Itt a másnapot fizetett munkaszüneti napnak nyilvánították. Gabon a második nagy

afrikai olajtermelő ország. Nehéz az evangelizálás, mert a bőség a keresztényeket is megejtí. Libreville fővárosban a pápa 7 km-es útvonalon lelkes ünneplés közt vonult a székesegyházba, ahol az egyháziakkal találkozott, utána még a köztársasági elnökkel is. Másnap innen tett „villámlátogatást” Egyenlítői Guineában. Két ok ösztökélhette erre: a kis ország csaknem egészében katolikus, másrészt rettenetes megpróbáltatások érték az 1979-ben véget ért 11 éves önkényuralom alatt. Először a főváros, Malabo repülőterén fogadták, majd Bata püspöki székhelyen misézett. Délután visszatért Libreville-be, ahol a kb. 45 000 személyt befogadó sportcsarnokban az értelmiségiek (professzorok, egyetemisták, szabadfoglalkozásúak), a munkások és fiatalok csoportjaival találkozott. „Ne veszítsétek el a fejlődés feletti uralmat!” – figyelmeztette őket. Este „munkavacsorán” vett részt az ország öt püspökével. Látogatásának utolsó napján reggel a népek kiengesztelődéséért mutatta be szentmiséjét. Az életnek – mondotta homíliájában – mindinkább a hívők saját felelősségén kell alapulnia. De az Egyház nem az egyháziak vagy a hívek vállán nyugszik: életereje a kegyelem. – Délben a Szentatya búcsút vett Afrikától, üzenetet hagyva hátra minden népének, s abban a reményben, hogy még viszontlátja őket.

Elképzelhető, milyen aggodalom kísérte mindenfelől az erejét még alighogy visszanyert papát ezen az úton. Nemcsak a program volt fárasztó és tömött, hanem a párás forróság, a sivatagi port hordó tikkasztó szél is nagyon megnehezítette. A Szentatya azonban bámulatosan jól bírta mindvégig, míg környezetének nem egy tagja kidőlt. Igaz, sok minden „másképp volt”, mint eddig. A miséken kevesebb ének és több recitálás, hogy rövidebb legyen (az énekes kedvű pápa ezért azzal kárpótolta magát, hogy a néppel együtt énekelt); a beszédek előtt nyilván elhangzott az intés, hogy lehetőleg tartózkodjanak alatta a tetszésnyilvánítástól, s így elmaradt az a fölséges „dialógus”, amikor a nép tapsol, kiabál, énekel, a pápa pedig spontán megjegyzésekkel viszonyozza mindezt; a fiatalokkal való találkozás sem Tokió vagy Párizs közvetlen beszélgetése volt, s természetesen mindenütt megszaporodtak a biztonsági intézkedések. De II. János Pál azért önmaga maradt. És újból bebizonyosodott, hogy nemcsak lead, de kap is energiákat ezeken az utakon. „Hogy gyógyító hatású legyen ez az utazás” – ezt kívánta az elején egy nigériai. Kívánsága, úgy látszik, teljesült.

R.

A KERESZTÚTI ÁJTATOSSÁG ÉS A LITURGIKUS MEGÚJULÁS

A népi ájtatosságok bizonyos igényt szolgálnak. Ezért nem lenne lelkipásztori bölcsesség egyszerűen abbahagyni vagy eltörölni őket. Az ilyen érzéketlen lépés csak nagy lelki kárt okozna a hívő nép széles rétegében. A II. vatikáni zsinat liturgikus megújulása sem szüntette meg jogosultságukat. A törekvés